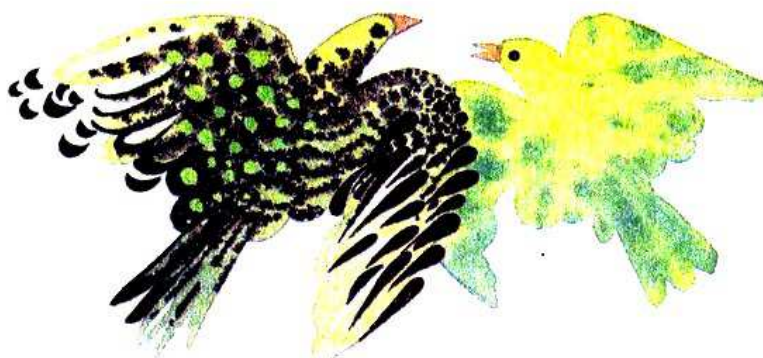

Уладзімір МАРУК

Босаў
ЧЫЖ
У. Марук

Жартоўныя вершы

Мінск
«Юнацтва»
1994

ББК 84(4Бел)6

М25

УДК 882.6—93

Для малодшага школьнага ўзросту

Мастак Г. С. ХІНКО-ЯНУШКЕВІЧ

**Электронная версія кнігі падрыхтавана адмыслова
для Ганцавіцкага краязнаўча-інфармацыйнага партала
www.gants-region.info**

8820600000—070

М _____ 50—94

М 307(03)—

ISBN 5-7880-0996-0

© У. А. Марук, 1994

© Афармленне. Г. С. Хінко-Янушкевіч,
1994

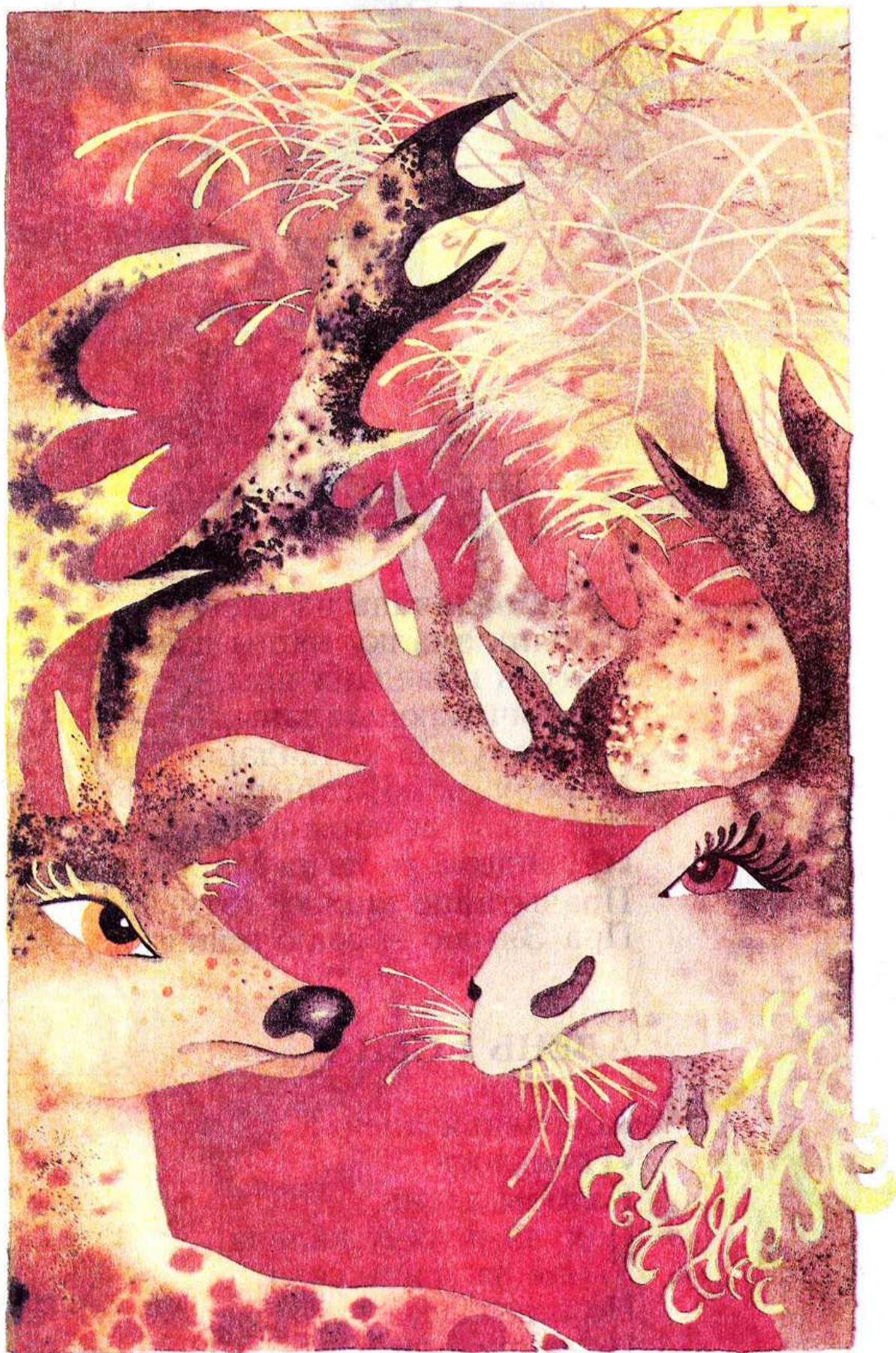

З УСЯГО СВЕТУ — У КНІЖКУ ГЭТУ

Падарожнічаць па свеце
Любяць змалку нашы дзеці.
Хочуць выведаць яны,
Дзе вячэраюць сланы,
Дзе начуюць кракадзілы,
Марабу, дзікі, гарылы,
Дзе жывуць маржы і барсы...
Ну, вядома ж, не на Марсе!
Прачытайце кніжку гэту
Пра Зямлю — сваю планету.

АЛЕНЬ І СЕНА

Абураецца алень:
«Гэты лось
Каторы дзень,
Покуль я лячу калена,
У маё залазіць сена,
Не падыдзе,
Не папросіць,
А крадзе
Ды ў схоўкі носіць:

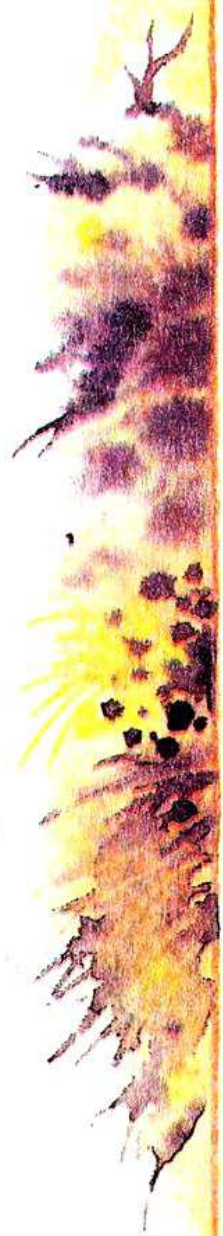
Хутка холад і зіма,
А ў яго свайго няма.
Ну, накраў капі ці дзве,
А як зіму перажыве?
Як ты, злодзей, ні насі,
А чужым —
Не пад'ясі».

АНТЫЛОПА

Рог згубіла антылопа.
«Я падобна на цыклопа?» —
Так выпытвала яна
У сланіхі і слана.
Слон вушамі варухнуў,
Гучным басам рагатнуў:
«Да цыклопа вам далёка:
Рог згубіць —
Не страціць вока...»
Ці напраўду
Антылопа
Так падобна
Да цыклопа?

СТАЛІЧНЫ АСЁЛ

Перапытаў асёл асліцу:
«Калі паедзем у сталіцу?»
Такі ўжо норавам асёл —
Хоць зачашы на лобе кол.
Сказаў:
«Паедзем у сталіцу», —
І не прымусіш адступіцца.
Асліца ўжо і так, і сяк,
А ён крычыць:
«Падай пінжак!»

Асліца ў плач,
Асліца ў крык,
А ён раве:
«Падай парык!»
...Даўно асёл не напасёл,
Сталічны мае дом і стол.
Ды пра яго казаў арол:
«Хоць і сталічны,
Ды асёл».

БАБЁР

Запыталіся ў бабра,
Ці не бачыў ён зубра.
Той спыніўся,
Лоб пацёр...
«Дык хутчэй кажы,
Бабёр!»
Галавою заківаў:
«Не, ён тут не праплываў».

БАРС І ВАЛЬС

Ў школе танцаў снежны барс
Танцаваць вучыўся вальс.
«Буду я, — казаў, —
Танцор
Самы лепшы сярод гор».
Ды хваліцца перастаў,
Як ступіў на хвост і ўпаў.
«Ды з хвастом, —
Сумеўся барс, —
Танцаваць нязручна вальс».

ЯК БАРСУК ДРАЖНІЎ ЛІСУ

Хтось прыдумаў,
Што барсук
Перадражніваў лісу.
Вожык цецеру шапнуў,
Той паведаў кабану,
А кабан сказаў ваўку,
Воўк, нарэшце, барсуку...
І пачаў, бы ўсе, барсук
Перадражніваць лісу.

БЕГЕМОТ І МЁД

Бегемот на зебру злосны,
Што дала частунак посны.
Раскрычаўся бегемот:
«Колькі можна —
Мёд ды мёд!
Вось надоечы ў газелі
Мы такія булкі елі!...»
Зебра кажа:
«Бегемот,
Я ў газелі брала мёд...»
«Ну, калі ў газелі брала,
То давай яшчэ,
Бо мала».

БІЗОН І ВАЗОН

Не зажміндзіўся бізон —
За даляр
Купіў вазон.
Паліваў і даглядаў,
Ды за так пясцу аддаў.
А пясец аднёс лісе,

А ліса,
Як лісы ўсе,
Толькі раз і паліла
Ды... бізону прадала.
«Гэта ж мой!» —
Пазнаў бізон.
І са злосці з'еў вазон.

БРАНЯНОСЕЦ

Браняносец зняў браню
І паклаў каля агню.
«Хай падсохне», —
Думаў ён.
Ды змарыў знянацку сон.
Так і спаў бы
Цэлы дзень,
Хвост закінуўшы на пень,
Ды хапіла і паўдня, —
Бо ўгарэлася браня.

ВАВЁРКІ-АКТОРКІ

Дзве суседкі, дзве вавёрки
Запісаліся ў акторкі.
«Каб патрапіць на гастролі,
Трэба добра ведаць ролі», —
Падахвоціў іх глушэц —
На нямыя сцэны спец.
Рэпеціруюць вавёрки,
Ну зусім як кіназоркі,
Так заўзята шчыравалі,
Што дадолу з хвоі ўпалі.
І не думалі ніколі,
Што ў такой пабудуць ролі.

ВЯРБЛЮД І САЛЮТ

Колькі год
Глядзеў вярблюд
На святочны
На салют.
«Раз, два, тры...» —
Лічыў агні,
Покуль ззялі ў вышыні.
А за днём міналі дні —
Зноў вярблюд лічыў агні:
«Раз, два, тры, чатыры, пяць...
Колькі іх —
І ўсе мігцяць...»
А навошта той салют —
Не здагадаўся вярблюд.

ГІБОН І ТРАМБОН

Як заснулі ўсе,
Гібон
У макакі ўкраў трамбон.
Ні на чым гібон не йграў,
Доўга моўчкі пазіраў,
Падышоў бачком,
Бачком
Ды нарэшце —
Бэц хвастом.
І пачуў з трамбона ён
Нечы бас:
«Гі-бон, гі-бон...»
Напалохаўся гібон
І назад аднёс трамбон.

ГІЕНА

Раскрычалася гіена:
«Я жырафе па калена.
І навошта гэта ёй
Так багата —
Ды адной:
Шыя доўгая і ножкі,
Да ўсяго яшчэ —
І рожкі...
Вось каб я такое мела,
То і льва, здаецца б, з'ела!..»
З львом сустрэўшыся,
Гіена
Стала пеўню па калена.

ДАЎГАПЯТ І ПАРАД

З дзікіх джунгляў
Даўгапят
Трапіў неяк на парад.
А парад той быў няпросты:
Малпы йшлі
І лірахвосты,
І нарэшце даўгапята —
Муштраваныя салдаты.
Як запляскаў даўгапят —
Збіўся з кроку ўвесь парад.

ДЗІК І КУЛІК

Выскаляцца не прывык
Без патрэбы
Дзядзька дзік.
Ды казаў
Адзін кулік,
Што смяяўся
Дзядзька дзік.

Дзе смяяўся і калі —
Дапытацца не маглі,
Бо штохвілі
Той кулік
Без прычыны —
«Гік» ды «гік».

ДЗІКАБРАЗАВЫ СЫНЫ

Кажа тата дзікабраз:
«Дзеці,
Дзе схавалі прас?»
Два сыны іголки ўгору
Ды маўчаць —
Няма гумору.
Зноў пытае дзікабраз:
«Дзеці,
Дзе схавалі прас?»
Адказалі шаляніцы:
«Мы хадзілі,
Каб напіцца,
Прас патрапіў пад руку —
Мы й закінулі ў раку.
Папугай запэўніў нас,
Бытта ўмее плаваць прас».

ДЖЭЙРАН І ЦЕНЬ

Дзівіўся цэлы дзень варан,
Як цень свой праганяў джэйран:
І рогам біў, і капытом,
Хвастаў хвастом,
І цень — хвастом...
Да ночы мучыўся джэйран,
Смяяўся цэлы дзень варан.
Калі ж мінуў нарэшце дзень —
Заснуў джэйран,
Заснуў і цень.

ЗАЯЦ І ЛАПЦІ

Заяц бегаў да казулі:
«Вы нашто дзяцей разулі?
Не шкадуеце дзяцей,—
Наплялі б хаця лапцэй!...»
І заплакалі казулі:
«Мы не самі —
Нас разулі.
Мы на сонцы ногі грэем,
Бо плясці лапцэй не ўмеем...»
Заяц лапцікі пляце
Для казуліных дзяцей.

КАЁТ І СУХОТЫ

Доктар выслухаў каёта:
«Ды ў цябе, браток, сухоты.
Нерваваўся,
Мала спаў,
Кепска еў —
І хворы стаў...»
Ды не ведалі каёты,
Чым і як лячыць сухоты.
І ў раку залез каёт —
Адмакае ад сухот.

КАЙМАН І РАМАН

Школу скончыўшы,
Кайман
Вырашыў пісаць раман.
Покуль думаў над раманам —
Зубы выпалі ў каймана.
Як агледзеў,
Дужа роў:
«Ёсць раман —
Няма зубоў».

КАЧКАНОС І НАЧОС

Доўга моднік качканос
На хвасце
Рабіў начос.
Выштукоўваў так і сяк,
Ён на гэта быў мастак.
Нечым пахкім паліваў,
Падразаў і завіваў...
Бо такі ён меў намер —
Ажаніцца пад чацвер.
Ды жаніцца не паспеў —
Хвост
Узяў ды аблысеў.
І не робіць больш начос
Лысахвосты качканос.

КЕНГУРУ

Спрытна скачуць
Пад гару
Цыбатыя кенгуру.
Вунь смяюцца
На гары
Вясёлыя кенгу-ры.
Не! Не так гавары,
І з гары,
І пад гару
Трэба мовіць —
Кенгуру.

ЛЕАПАРД І КАРТЫ

У гепарда
Леопард
Папрасіў калоду карт.
Варажыць надумаў ён,
Хто звярыны зойме трон.

Што пакажа варажба —
Паміж кім там барацьба?
Хоча леў прымераць трон,
Не адмовіўся б і слон,
Пнецца барс з апошніх сіл,
Дый не супраць —
Кракадзіл...
«Не, няварт,—
Прамовіў ён,—
Вылучаць сябе на трон,
Каб ні ўзяў паваражыў —
Толькі б ворагаў нажыў».

ЛЕМУР І СКУЛЬПТУРА

У галоўнага лемура
У двары стаіць скульптура.
Шмат у свеце ёсць скульптур,
Але гэта —
Сам лемур.
Падыходзіць —
Хвост трубой —
І любуецца сабой.

ЛЕЎ

Леў забыўся,
Дзе жыве,
Ці ў кустоўі,
Ці ў траве.
Бо прывабныя
Для льва
І кустоўе,
І трава.
Дзень хадзіў
І ноч блукаў,

Дзе жыве —
Не адшукаў.
І цяпер
Праз дзень жыве —
То ў кустоўі,
То ў траве.

ЛОСЬ

Лось паскардзіўся ў газету:
«Нехта кінуў цыгарэту —
І згарэў пад хвойй мох,
На які паспаць я лёг...»
Ды знарок ці не знарок
Не дадаў,
Што бок апёк.

МУРАШКАЕД І БАЛЕТ

Трэці дзень мурашкаед
Прыбіраецца ў балет.
І прасуе,
І стрыжэцца,
Чысціць, мажа, адзяецца,
Мые твар,
Падводзіць бровы...
Ну, нарэшце ён гатовы.
Падалі кабрыялет —
І памчаў мурашкаед.
Ды ўсміхаецца сусед:
«Гэта ж цырк,
А не балет —
Зноў забыўся ўзяць білет».

МЯДЗВЕДЗІ-ГРЫЗЛІ

Да паўдня
Мядзведзі-грызлі
У зацішку
Рэпу грызлі.
Перш чым сунуць рэпу ў рот,
Акуналі ў свежы мёд.
Раным-раненька як селі,
Да паўдня —
Паўтоны з'елі.
А ці бачыў хто,
Каб грызлі
Ды без мёду
Рэпу грызлі?

НАСАРОГ І СТОГ

Абярнуў высокі стог
Узлаваны насарог.
Ён,
Ні мала і ні многа, —
Падчапіў на рог паўстога.
Не,
Ніхто такога злога
І не бачыў насарога.
Так балеў рагаты нос —
Аж паўстога ў Ніл аднёс.

ПУМАЛАМА

Пума выбралася ў краму,
На каўнер купіла ламу.
Як прымерала каўнер —
Прыгажуня,
А не звер.
Кажа:
«Буду моднай самай,
Стану звацца пумаламай».

РАСАМАХА

«Дужа я зайздрошчу птахам,—
Уздыхала расамаха,—
Я хацела б хоць калі
Зверху ўбачыць паўзямлі:
Дзе рака бярэ пачатак,
Дзе аленяў ходзіць статак...»
Уздыхала цэлы дзень —
Тое дзе і гэта дзе?
Ды не зможа
Лётаць птахам,
Як ні марыць,
Расамаха.

РЫСЬ І КАРАЛІ

А сава пытала ў рысі:
«Што прыдбала,
Пахваліся?»
Адказала рысь саве:
«Ды грыбоў вязанкі дзве...»
«Што? Грыбы?»
Не ем грыбоў,
Бо не маю я зубоў».
«Я таксама,
Не хлушу,
І грыбочка не ўкушу.
Мне вавёркi наказалі,
Каб насіла з іх каралі.
Кажуць,
Вам праз тыдні два
Пазайздросціць і сава».

САЙГАК І ГУЗАК

Пад гарой бяжыць сайгак,
На ілбе нясе гузак.
Запытаў кулан сайгака:
«З кім пабіўся,
Небарака?»
Адказаў сайгак кулану:
«Выхваляцца тут не стану,
Я —
Ні больш ні менш —
Герой:
Браўся ў рожкі я з гарой!..»
І пабег далей сайгак,
На ілбе панёс гузак.

СКУНС І КРОП

Скунс з Амерыкі ў Еўропу
Прыляцеў пазычыць кропу.
Пазычалі кроп краты —
Два заможныя браты.
Як насыпалі мяхі,
Глянуў скунс —
Адной трухі.
І сярдзіты на Еўропу
Паляцеў назад без кропу.

СЛОН І МАЛПЫ

Дзвесце малпаў,
Як адна,
Закахаліся ў слана.
Гэты слон такі рахманы,
Раздае за так бананы,
Падвязе,
Як хто папросіць,
І на хобаце паносіць...

Адным словам —
Добры слон.
Аднаго не ведаў ён,
Што пачнецца вайна:
Дзвесце малпаў,
Як адна,
Будуць біцца з-за слана.

ТАПІР

Бег,
Задраўшы нос,
Тапір,
Ды са стромы —
Боўць у вір.
Так знянацку ўсё было —
Нават мову адняло.
Каб не хлопцы-рыбакі,
То не вылез бы з ракі.
І цяпер глядзіць,
Дзе вір,
Перш чым нос задраць,
Тапір.

ТЫГР І КІНО

Тыгра ведаюць даўно
Як аматара кіно.
Тыгру слова не кажы —
Фільм замежны пакажы.
Застанецца тыгр галодны,
Ды ўсміхаецца лагодна:
«Я гляджу сабе,
Ляжу —
А трапляю за мяжу».

ХАМЯК І СУРОК

Хамяк пад горкай меў куток.
За вёрст чатыры —
Жыў сурок.
Хамяк заходзіў да сурка:
Была ў таго свая мука.
Хамяк хваліў яго муку:
«Такіх аладак напяку,
Што пойдзе пах
На тры вярсты!..
Пачуеш,
То прыходзь і ты».

ЯГУАР І БУКВАР

Першакласнік ягуар
Зноў у зубы ўзяў буквар,
Пашматаў і праглынуў,
Лёг пад парту
Ды заснуў.
Навучыцелька маўчыць:
Як заснуў,
То хай паспіць.
Бо такі ў дзіцяці дар:
Кнігаед —
Не ягуар.

ЯК

«Як?
Вы кажаце — дзівак! —
Абураўся моцна як. —
Ды хіба для разявак —
Я якісьці там дзівак...
І ў далёкай старане

Добра ведаюць мяне,
Па ўсім свеце як-ніяк
Толькі й чуеш —
«Як?» ды «як?».

НАПАЛОХАНЫ ЯНОТ

Напалоханы янот
Падкруціў у лямпе кнот:
Нехта грукаецца ў дзверы,
Што ў янотавай кватэры.
Падыходзіць да дзвярэй.
«Хто там? — кажа. —
Не дурэй!
Кватаруе тут янот,
А жыве ўжо трэці год...»
Але ў дзверы —
Грук ды лясць.
Спаць яноту
Хтось не дасць.
І да раніцы янот
Не тушыў у лямпе кнот.
Ранкам выйшаў на парог —
Дараваць сабе не мог:
«А яшчэ былы матрос! —
Гэта ж вецер
Дзверы трос!»

АЛЬБАТРОС

Самы меншы альбатрос
Не купляе папярос,
Як ні зводзілі сябры:
Закуры ды закуры.
«Дзед не курьць,
Тата — не,
А чаго труціцца мне?!»

БАКАС

Сойцы скардзіўся бакас:
«Не магу трываць абраз,
Абражае хто захоча,
Нават сыч з мяне рагоча».
Адказала сойка так:
«Дык не дзіва,
Ты ж — лайдак,
Ты паспаць задужа ласы.
Ці ж такія ўсе бакасы?!»
А закончыла адказ:
«Хто лайдак,
Той — не бакас!»

БУСЕЛ І ЖАБА

Бусел гэтак жартаваў:
«Жаба,
Хто цябе схаваў?..»
Жаба гэтак жартавала:
«Бусел,
Я цябе шукала...»
Як не скончаць жартаваць,
Нельга будзе адказаць:
Хто страчаў,
А хто чакаў,
Хто хаваўся,
Хто шукаў?
Ды па купіне не слаба
Бусел — дзюб.
І ў дзюбе — жаба.
Праглынуў,
Далей пайшоў...
Хто шукаў,
Той і знайшоў.

ДЗЯТЛАВА КРЫНІЦА

Дзяцел лётаў да крыніцы
У спякотны дзень напіцца.
Прыляцеў,
А там куніцы
Раскашуюць ля крыніцы.
Дзяцел дзюбу памачыў
І са злосцю застрачыў:
«Вы чаго гэта,
Куніцы,
Да маёй прыйшлі крыніцы?
Толькі я тут гаспадар,
Гю ваду
І мыю твар!..» —
«Ой, даруйце,
Наш харошы», —
Дастаюць куніцы грошы.
Дзятлу
З той пары не спіцца:
Прадае ваду з крыніцы.

КАЖАН І КАЧАН

Патрывожаны кажан
На капусны сеў качан.
Як прысеў на качане,
Мышы думалі —
Засне.
Ды не звёў кажан вачэй,
Выглядаючы мышэй,
Покуль козы з качана
Не прагналі кажана.

КАКАДУ І НОТЫ

Какаду не меў ахвоты
Навучаць штовечар ноты,
Як завёў
«Рэ-мі, рэ-мі» —
Хоць пратур ці не кармі.
Не далі паўтыдня піць —
Ноты ўзяў,
Пачаў вучыць.
Як завёў
«Фа-соль, фа-соль» —
Аж траслася ў хаце столь.
Не далі паўтыдня піць —
Ноты ўзяў,
Пачаў вучыць.
Як завёў
«Ля-сі, ля-сі» —
Хоць сабакам аднясі.
...І даўно,
Не першы год,
Какаду пяе без нот.

КАРШУН-ПІРАТ

«Ох!» — каршун жыццю не рад.
Ён —
Паветраны пірат.
Так, жыццё для каршуна —
Не жыццё —
Адна вайна.
Толькі й знае —
Даганяе,
Нат свайго жылля не мае...
Сам каршун і вінаваты,
Што яго чакаюць краты.

КОНДАР І ВЕРАБЕЙ

Кондар цвічыць вераб'я:
«Хто такі, скажы мне, я?»
А таго калоціць страх —
Што за волат,
Што за птах?
Верабей пачаў здаля:
«Колькі круціцца зямля,
Свет не бачыў больш нікога
Прыгажэннага такога...»
Асмялеў праз пяць хвілін.
«Я ваш, — кажа, — меншы сын...»
Кондар тут як рагатне:
«Колькі ж дзетак у мяне?!
Бо за дзень не ты адзін
Адказаў,
Што ён — мой сын».

КРЫЖАДЗЮБ І ЗУБ

Зубны доктар —
Крыжадзюб —
У мядзведзя вырваў зуб.
Хваляваўся той дарма,
Мац —
А зуба ўжо няма.
Доктар скача насупроць:
«Як балецьме,
Зноў прыходзь...»
І сядзіць мядзведзь ля дуба,
Дужа хваліць крыжадзюба:
«Рвалі дзік,
Ліса,
Алень —
Не звалодалі за дзень.
А маленькі крыжадзюб
За секунду вырваў зуб».

МАРАБУ І ПАДЗОРНАЯ ТРУБА

Падслепаваты марабу
Купіў падзорную трубу.
Зірнуў
І ўбачыў кракадзіла,
Які на сонца вылез з Ніла.
Зірнуў
І ўбачыў кракадзіл,
Што марабу глядзіць на Ніл.
Крычыць:
«Вітаю, марабу!
Дай зазірну ў тваю трубу!..»
А той хваліцца як пачне:
«Такое ўбачыш
Толькі ў сне!..»
А кракадзіл за выхвальбу
Глынуў падзорную трубу.
Шкада,
Што разам з марабу.

ПЕЛІКАН І КОТ

Пелікан —
Вядомы скнара —
Продаў рыбу на базары.
Па даляру за хваста —
Для людзей
І для ката.
Кот —
Таксама добры скнара —
Не аддаў за хвост даляра.
Калі б даў даляра кот,
То не ўзяў бы
Рыбы ў рот,
Разглядаў бы,
Сам не рад,
Як музейны экспанат.

ПАЎЛІН І МАНДАРЫНЫ

Фанабэрысты паўлін
Еў салодкі мандарын.
З'еў адзін,
Другі...
Пяцьсот.
Ды пачаў балець живот.
Так балела,
Так пякло —
Што нясоладка было.
І цяпер ажно дрыжыць
Ды ад страху прэч бяжыць,
Калі ўбачыць мандарын
Фанабэрысты паўлін.

ПІНГВІН І КАРЦІНА

У святочны дзень
Пінгвіну
Падарыў сусед карціну.
Разабраў пінгвіна смех:
Бо навокал толькі снег,
І няма куды
Пінгвіну
Вешаць гэтую карціну.

РАБЧЫК

Рабчык,
Хлопец хоць рабы,
Меў багацця паграбы.
Запрашаў пагасцяваць,
Бо было чым частаваць.
Для суседа-воўка —
Шынка,

Аж цячэ па поўсці слінка,
А для вожыка —
Грыбы,
Выбірай на густ любы...
Адным словам —
Паграбы.
Толькі сам —
Зусім рабы.

СОЙЧЫНА КАЛЫХАНКА

Ціха, соечка, не плач —
Гэта вухкае пугач,
Адпалохвае чарцей
Ад сваіх малых дзяцей.
Забаіцца чорт рагаты
У лясныя лезці шаты.
Спі, маленькая, не плач —
Абароніць нас пугач.

СТРАУС

Страус бег,
Не мог спыніцца,
Каб дахаты не спазніцца.
Бег праз рэкі і пясок,
Праз гару і праз лясок,
І назад бег,
І ўпярод,
І на захад,
І на ўсход.
Мчаўся, мабыць, цэлы дзень,
А прыбег —
Стаіць як пень:
Покуль бег —
Курам на смех,—
Ён забыў, чаго так бег.

УДОД І САМАЛЁТ

Кіназоркай быў удод,
Меў уласны самалёт.
Ганарысты быў удод:
Сам і штурман,
І пілот.
Ды аднойчы
Шкоднік тхор
Папсаваў яму матор.
А куды ты без матора —
Ні за горад,
Ні на мора.
Кіназорцы неахвота
Крок ступіць
Без самалёта.
Вось чаму ён так даўно
Не здымаецца ў кіно.

ВЫБІРАЎ СЯБРОЎ ФАЗАН

Выбіраў сяброў фазан:
«Гэты — дурань,
Гэты — пан,
Гэты лішне ганарлівы,
Гэты любіць сыр,
Не слівы,
Той бязвусы,
Той жа — босы,
Той збіраецца ў матросы...»
Каб ні трапіў у саган,—
Перабраў бы ўсіх
Фазан.

ЦЕЦЯРУК І БРУК

Покуль лётаў цецярук,
Дык праз лес паклалі брук.
Прыляцеў, зірнуў
І ціха
Шэпча:
«Што гэта за ліха?
Дзе ж я сёння —
Ці не ў казцы?
Гэта ж бач —
Такое здасца,
Каб ні быў я цецярук,
Дык падумаў бы — што брук».

ЧЫЖ І ПАРЫЖ

Зухаваты хлопец
Чыж
Ехаў з радасцю ў Парыж.
Ды заўважылі ў Парыжы:
«Нешта вы занадта рыжы...»
І казалі каля Вены:
«Штосьці вы залішне лены...»
А праз дзень-другі ў Варшаве
З ім ніхто не сеў на лаве.
Чыж з палёгкаю нарэшце
Уздыхнуў у Будапешце.
Там спыталі:
«Што маўчыш?
Раскажы нам пра Парыж».
І пачаў, як казку, Чыж:
«Ехаў я, браткі, ў Парыж...»

АСЁТР-НЯНЬКА

У малога асятра
Нарадзілася сястра.
Няньчыць ён
Сястрычку ўзяўся,
Ды, відаць, перастараўся.
Так заўзята ён гайдаў,
Аж у рот зайшла вада.
І сястрычка
З той пары
Слоў не ўмее гаварыць.

ШАСЦІНОГІ ВАСЬМІНОГ

Чарапасе васьміног
Мыць акулу дапамог.
Мыла ў краба набылі
Ды з хваста і пачалі.
Мабыць, дужа шчыраваў —
Дзве нагі адшараваў.
Вось табе і дапамог:
Быў — васьмі,
Стаў — шасціног.

ДЭЛЬФІНЫ-ГАРДЭМАРЫНЫ

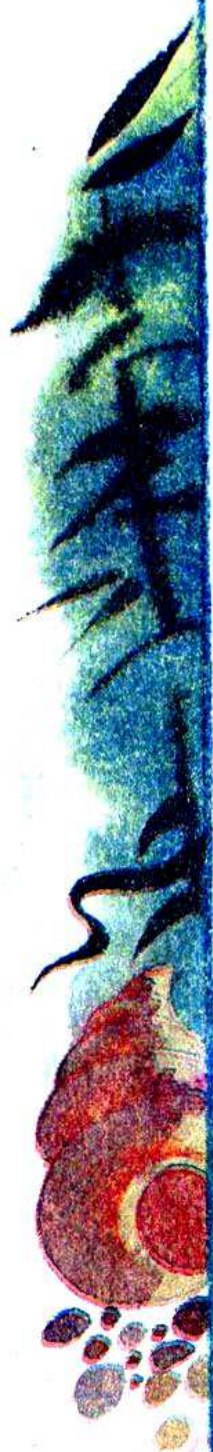
Доўга думалі дэльфіны
І пайшлі ў гардэмарыны.
Тры дэльфіны-сябрукі
Кажуць:
«Будзем маракі,
Калі здзейснім нашы планы —
Можа, будзем капітаны...»
Правучыліся нямала,
Ды сябрам маркотна стала,
Бо такія мелі планы —
Каб адразу ў капітаны.

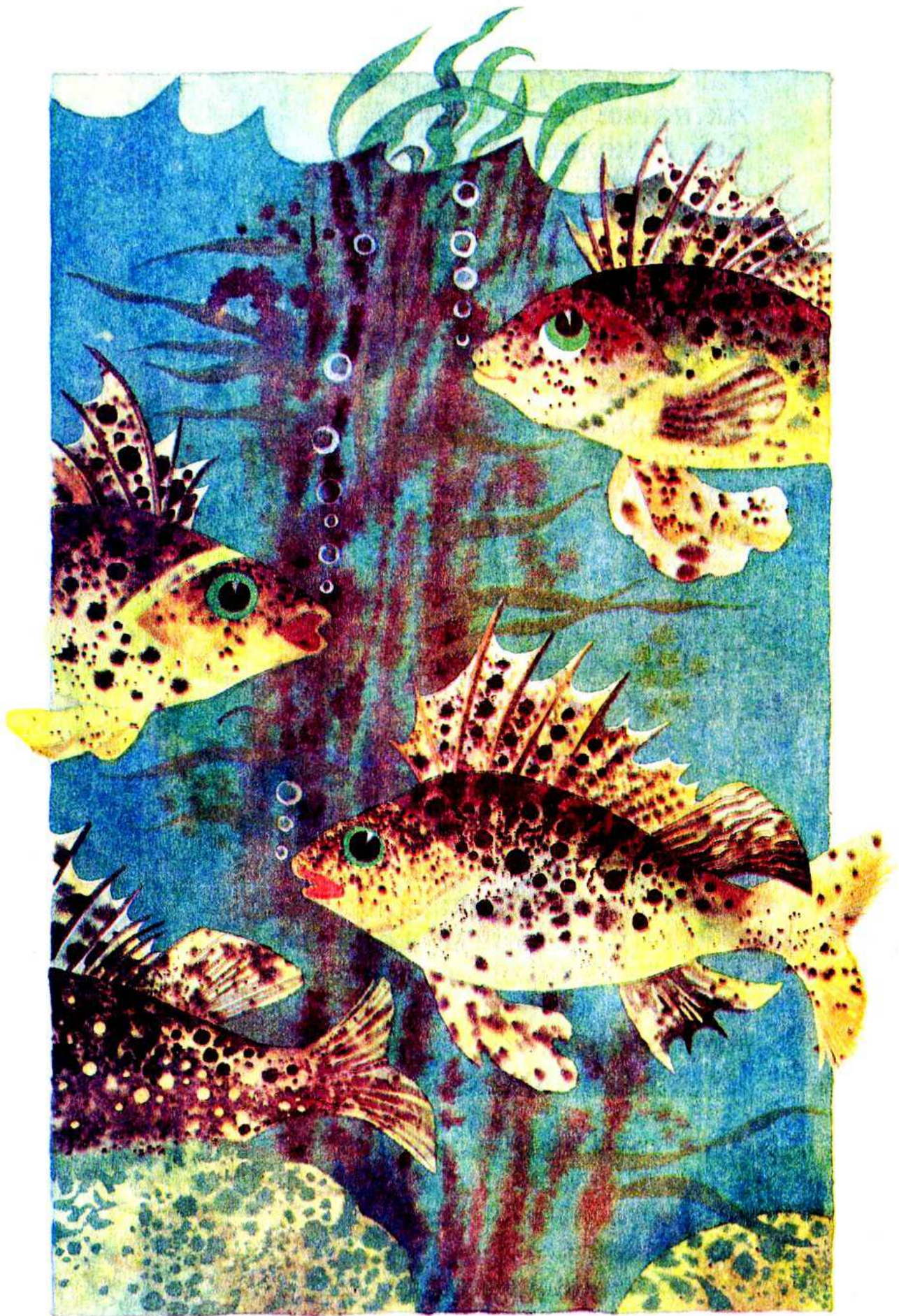
РАК АГЛЕДЗЕЎ...

Рак агледзеў,
Як на мель
Сеў замежны карабель.
Пасклікаў сваіх суседак —
Незгаворлівых крэветак.
Паплыла марская жаба
Па свайго суседа —
Краба.
Стаў камандаваць
Кальмар —
Майстравіты гаспадар...
Як уперліся,
Спацелі —
Карабля спіхнулі з мелі.

НАРВАЛ І САЛА

У гаротніка нарвала
Каля вока напухала,
Так напухла,
Што ажно
Мора побач не відно.
Ды сардзіна падказала:
«Папрасі ў цюленя сала...»
Той паслухаўся нарвала —
Даў яму кавалак сала.
Што рабіць,
Нарвал не знаў
І да раны не прыклаў,
А са смакам паглядзеў,
Сала тое ўзяў ды з'еў.
Як і ўчора,
Напухала
У гаротніка нарвала...
«А казалі —
Сала, сала!...»

У ПІРАНІЙ — АПЕТЫТ

У піраній — апетыт, —
Пазайдросціць нават кіт.
З'елі цэлага быка —
Аж кіпела ўся рака.
А пад вечар дацямна
Елі гуртам кабана.
У малых —
А гэткі спрыт
І зайздросны апетыт.

ЯРШЫ І КАШЫ

Ходзяць чуткі,
Што яршы
Паплялі сабе кашы
Ды збіраюць чарвякоў
Для сябе і сваякоў.
Ды казаў
Старэйшы ёрш:
«А навошта мне той кош?!
Ці дурныя мы,
Яршы,
Выплятаць сабе кашы.
Нам і так дае рака
На вячэру чарвяка».

СОМ-САВА

Двухпудовы мажны сом
Ноччу плаваў,
Спаў жа — днём.
Спіць, залезе пад карчы,
Хоць пад бок яму таўчы.
У рацэ паміж сабою
Сома ўсе завуць
Саваю.

ЦЮЛЕНЬ І БЮЛЕТЭНЬ

Занядужаў быў цюлень
І пайшоў па бюлетэнь.
Доктар морж
Слухаўкі ўзяў,
Кажа:
«Дыхай, рот разяў...»
І амаль цалюткі дзень
Слухаў морж,
А соп цюлень.
Ды нарэшце кажа морж:
«Прыплыві,
Як будзе горш.
Колькі тут жыву —
Цюлені
Не былі на бюлетэні».

ШЧУПАК І ГАПАК

У Маскве-рацэ шчупак
Станцаваць хацеў гапак.
Запярэчылі сябры:
«Гапакуюць у Дняпры!»

КІТ І ПЛЫТ

Кашалот —
Вялізны кіт —
Заказаў гумовы плыт.
«Ну й прыдумаў кашалот!...» —
Насміхаўся цеплаход.
«Я ствараю ўласны флот,—
Адзываўся кашалот,—
Пакажу кітовы спрыт!...»
Але раптам
Лопнуў плыт.

АНАКОНДА

Пасадзілі анаконду
У навюсенькую «Хонду».
Так газуе анаконда,
Аж усіх сустрэчных шкода,
Уцякаюць хто куды
Ад вялікае бяды.
А яна і не зважае,
На ўсе лёгкія спявае:
«Хоць я родам з Амазонкі,—
Запісалася ў японкі!..»

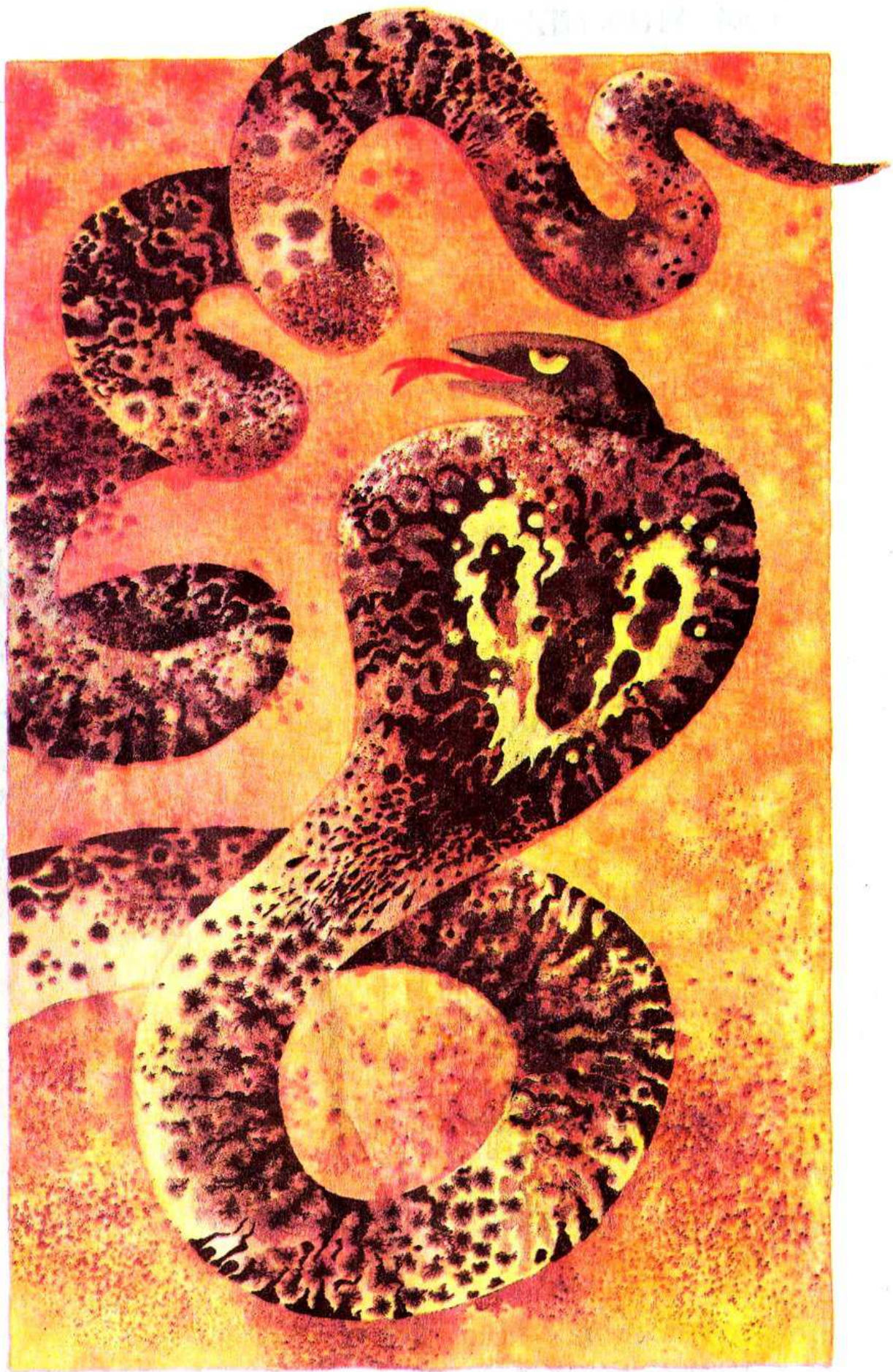
КАМАР І ПАЖАР

Не спяшаецца камар
У дуброву
На пажар,
Хоць памчаліся сябры,
Баравыя камары,
Паляцелі —
Авадзень,
Матылёк ды сляпень,
А за імі —
Пчала
Два вядры панясла...
Толькі гэты камар
Не спяшаўся на пажар,—
Дужа страшна камару:
«Што, калі я сам згару?!»

КОБРА

Кобру ведаў кожны гад:
Прадавала кобра яд.
Яду ў кобры той было
Ледзь не поўнае жытло:

Бочка,
Глечык ды збанок,
Бутлік,
Буталь,
Чыгунок...
І ў каморы,
І ў кутах
Ядавіты чуўся пах.
Але кожны іншы гад
Кобру бачыць быў не рад,
Вось чаму ў яе было
Яду —
Поўнае жытло.

СКАРПІЁН—ЧЭМПІЁН

Баль наладзіў скарпіён —
Алімпійскі чэмпіён.
Скарпіён —
Не так сабе,
Чэмпіён па барацьбе.
Ён на гульнях перамог
Тарантулаў дваццаць трох.
На грудзях блішчыць медаль —
Заслужыў сумленна баль.

ХАМЕЛЕОН МІЛЬЯНЕР

Памяняў хамелеон
Сто адзежын за сезон.
Быў то ў сінім,
То ў чырвоным,
То ў пярэстым,
То ў зялёным...
Мабыць, меў хамелеон
Грошай болей,
Чым мільён.

МУХА ЦЭЦЭ

Апынулася ў рацэ
Ядавітая цэцэ.
Б'ецца,
Крыльцямі лапоча,
Паміраць ані не хоча.
Пазірае за раку:
Мо падаў бы хто руку?
Покуль голас быў,
Крычала,
Ды змаглася,
Крыльцы склала.
І ўтапілася ў рацэ
Ядавітая цэцэ.
Ёй ніхто не дапамог,
Бо ўцякалі з усіх ног.

З М Е С Т

З усяго свету — у кніжку	Ягуар і буквар	23
гэту	Як	23
Алень і сена	Напалоханы янот	25
Антылопа	Альбатрос	25
Сталічны асёл	Бакас	26
Бабёр	Бусел і жаба	26
Барс і вальс	Дзятлава крыніца	27
Як барсук дражніў лісу . .	Кажан і качан	27
Бегемот і мёд	Какаду і ноты	28
Бізон і вазон	Каршун-пірат	28
Браняносец	Кондар і верабей	30
Вавёркі-акторкі	Крыжадзюб і зуб	30
Вярблюд і салют	Марабу і падзорная труба	31
Гібон і трамбон	Пелікан і кот	31
Гіена	Паўлін і мандарыны . . .	33
Даўгапят і парад	Пінгвін і карціна	33
Дзік і кулік	Рабчык	33
Дзікабразавы сыны	Сойчына калыханка . . .	34
Джэйран і цень	Страус	34
Заяц і лапці	Удод і самалёт	35
Каёт і сухоты	Выбіраў сяброў фазан . .	35
Кайман і раман	Цецярук і брук	37
Качканос і начос	Чыж і Парыж	37
Кенгуру	Асётр-нянька	38
Леопард і карты	Шасціногі васьміног . . .	38
Лемур і скульптура	Дэльфіны-гардэмарыны .	38
Леў	Рак агледзеў...	39
Лось	Нарвал і сала	39
Мурашкаед і балет	У піраній — апетыт	41
Мядзведзі-грызлі	Яршы і кашы	41
Насарог і стог	Сом-сава	41
Пумалама	Цюлень і бюлетэнь	42
Расамаха	Шчупак і гапак	42
Рысь і каралі	Кіт і плыт	42
Сайгак і гузак	Анаконда	43
Скунс і кроп	Камар і пажар	43
Слон і малпы	Кобра	43
Тапір	Скарпіён—чэмпіён	45
Тыгр і кіно	Хамелеон мільянер	45
Хамяк і сурок	Муха цэцэ	46

Літаратурна-мастацкае выданне

МАРУК Уладзімір Антонавіч

ЕХАЎ ЧЫЖ У ПАРЫЖ

Жартоўныя вершы

Рэдактар *У. М. Мазго*

Мастацкі рэдактар *В. А. Макаранка*

Тэхнічны рэдактар *С. А. Абрамчук*

Карэктар *Л. К. Паплаўская*

Здадзена ў набор 21.12.93. Падпісана да друку 29.04.94. Фармат 60 × 90¹/₁₆. Папера афсетная. Гарнітура Кудрашэўская энцыклапедычная. Афсетны друк. Ум. друк. арк. 3,0. Ум. фарб. адб. 12,50. Ул.-выд арк. 2,68. Тыраж 25 000 экз. Зак. 564.

Выдавецтва «Юнацтва» Міністэрства культуры і друку Рэспублікі Беларусь. Ліцэнзія ЛВ № 7. 220600, Мінск, Машэрава, 11.

Мінская фабрыка каляровага друку. 220115, Мінск, Каржанеўскага, 20.

Дыяпазітывы тэксту падрыхтаваны Мінскім ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга паліграфкампінатам МВПА імя Я. Коласа. 220005, Мінск, Чырвоная, 23.

Уладзімір МАРУК

Басаў
ЧЫЖ
у Парыж

